

LUNDS
UNIVERSITET

Språk- och litteraturcentrum
Översättarutbildningen

EXAMENSARBETE VT 2015
MAGISTER I ÖVERSÄTTNING
DEL 2: ANALYS

Att översätta värdeord i argumenterande text

Svårigheten att balansera information och
argumentation

Författare:

Emily Eriksson

annaemily.eriksson@gmail.com

Handledare:

Mari Mossberg, engelska

Katarina Lundin, svenska

Sammandrag

Detta magisterarbete bygger på en översättning av Amnesty Internationals “briefing paper” angående vissa europeiska länders samarbete med CIA. Texten är publicerad på Amnestys internationella webbplats och översätts för att kunna publiceras på Amnestys svenska webbplats. Den första delen av arbetet är en källtextanalys som bygger på Hellspong och Ledins textanalysmodell i *Vägar genom texten* (1997). Sedan följer ett avsnitt om överväganden inför översättningen som baseras på Lita Lundqvists *Oversættelse* (2007). Slutligen följer en översättningskommentar där ett specifikt översättningsteoretiskt problem under översättandet av källtexten tas upp och analyseras. Problemet handlar om att översätta de värdeord som finns i källtexten och överföra de betydelser och konnotationer som orden har i källtexten till måltexten. Eftersom källtexten både är informerande och argumenterande uppstod vissa problem gällande att hitta rätt ton i måltexten.

Nyckelord

översättning, Amnesty, värdeord, argumenterande text, informerande text, claim, effective, dubious, walling, abdominal slaps, tortyr, funktionell strategi

Engelsk titel

Translating Value Words – The Difficulty in Balancing Information and Argumentation

Innehåll

Sammandrag	2
1. Inledning	4
2. Källtextanalys	4
2.1 Kontext	5
2.1.1 Verksamhet	5
2.1.2 Sändare och mottagare	5
2.1.3 Genre och kod	6
2.1.4 Intertextualitet	7
2.2 Ideationell struktur	8
2.2.1 Tema	8
2.2.2 Proposition	8
2.2.3 Komposition	9
2.3 Interpersonell struktur	10
2.3.1 Värdeord	10
2.4 Form	12
2.4.1 Syntax	12
3. Överväganden inför översättningen	13
4. Översättningskommentar	15
4.1 Verb	15
4.2 Adjektiv	18
4.2.1 <i>Effective</i>	18
4.2.2 <i>Dubious</i>	20
4.3 Tortyrmetoder	21
4.3.1 <i>Walling</i>	21
4.3.2 <i>Abdominal slaps</i>	22
Referenser	23

1. Inledning

Detta magisterarbete består av två delar, varav den första är en översättning av 6 000 ord av Amnesty Internationals dokument "Europe: Breaking the conspiracy of silence: USA's European 'partners in crime' must act after Senate torture report" från engelska till svenska. Den andra delen följer här, och är en analys av min översättning. Denna innehåller en källtextanalys, överväganden inför översättningen och en fördjupningsdel om översättningsteoretiska problem framför allt kopplade till genrespecifika ord och uttryck.

Källtexten är ett så kallat "briefing paper" som publicerades på Amnesty Internationals engelska webbplats i januari 2015. Amnesty International är en global organisation med över 3 miljoner medlemmar. Organisationen är fristående, det vill säga inte kopplad till vare sig regeringar, politiska ideologier, ekonomiska intressen eller religioner. Huvudkontoret ligger i London men Amnesty International har även stora kontor i andra delar av världen. Den största delen av Amnestys finansiering utgörs av donationer från privatpersoner, men de tar också, efter noga granskning, emot pengar från företag. Tack vare detta kan Amnesty International fortsätta att vara helt oberoende (Amnesty1).

Syftet med källtexten är både att informera om och argumentera för vad Amnesty tror på. Amnesty vill informera mottagarna om vad CIA och vissa europeiska länder har gjort, och även påverka läsaren att hålla med Amnesty. Och för att kunna påverka mottagarna måste texten verka trovärdig, vilket Amnesty löser genom att underbygga alla påståenden med hänvisningar till pålitliga källor.

Uppsatsen inleds med en källtextanalys baserad på Hellspong och Ledins *Vägar genom texten* (2007). Efter det följer mina överväganden inför översättningen där jag använder Lita Lundquists *Oversättelse* (2007) för att definiera vilken global strategi jag valt för min översättning. I fördjupningsdelen använder jag även Rune Ingos *Konsten att översätta* (2007) för att se närmare på de problem som uppstår vid översättning av genrespecifika ord och uttryck från engelska till svenska.

2. Källtextanalys

Min källtextanalys är baserad på Hellspong och Ledins textmodell i *Vägar genom texten* (1997) och fokus ligger på kontexten och värdeord.

2.1 Kontext

Kontexten handlar om textens sammanhang, det vill säga allt som finns runt omkring själva texten (Hellspong & Ledin 1997:49). Detta avsnitt tar upp textens verksamhet, sändare och mottagare, genre och kod samt intertextualitet.

2.1.1 Verksamhet

Källtexten "Europe: Breaking the conspiracy of silence: USA's European 'partners in crime' must act after Senate torture report" publicerades den 20 januari 2015 av Amnesty International Publications och Amnestys internationella sekretariat i London.

Det finns inte mycket information på Amnestys webbplats om hur organisationen arbetar, alltså vilken verksamhet som ligger bakom texten. De skickar ut så kallade "utredare på uppdrag" för att samla information om ett ämne. De får även fakta från tidningar, regeringsdokument, juridiska rapporter, massmedia och brev från fångar eller deras anhöriga (Amnesty2). Sedan använder Amnesty den informationen för att påverka och sätta press på regeringar, företag och andra makthavare. Källtexten är ett exempel på hur det går till, det vill säga att Amnesty har samlat informationen i ett "briefing paper". Det sista steget i Amnestys process är namninsamlingar, brev, protester och demonstrationer både nationellt och globalt för att få makthavare att bland annat stoppa brott mot mänskliga rättigheter (Amnesty3).

Amnestys mål är att vi ska leva i en värld där de rättigheter som ingår i FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna gäller för alla (Amnesty4). Källtextens syfte är därför att informera, men texten är också argumenterande och används för att påverka människor att vilja hjälpa Amnesty att nå deras mål.

2.1.2 Sändare och mottagare

Det finns ingen enskild person som är sändare av texten, utan hela Amnesty International står bakom den. Det måste ha funnits en eller ett antal personer som skrev texten, men om dem finns ingen information vare sig i eller runt texten. Anledningen kan vara anonymitet, då texten tar upp mycket information om olika länder och tjänstemän som brutit mot mänskliga rättigheter. Att lämna ut enskilda personers namn kan leda till att de utsätts för hot och attacker. På de fyra platser i texten där det står "we" syftar det alltså på hela organisationen.

Textens mottagare är inte lika självklara. Texten publiceras på Amnesty Internationals webbplats så vem som helst kan gå in och läsa den så länge personen har tillgång till en dator med internetuppkoppling och förstår engelska. Men det är förmodligen människor som redan

är medlemmar i Amnesty eller som verkligen bryr sig om ämnet som läser rapporten i sin helhet.

I texten riktar sig Amnesty International till de europeiska länder som ska ha hjälpt CIA med olika operationer. Sist i varje avsnitt finns ett stycke där Amnesty talar direkt till landet i fråga och lägger fram sina krav. Alltså är en grupp av mottagare högt uppsatta tjänstemän och makthavare i vissa europeiska länder. Även tjänstemän i andra länder verkar dock vara mottagare, till exempel det ryska utrikesministeriets chef för mänskliga rättigheter, Konstantin Dolgov. Han kommenterar rapporten på den ryska ambassaden i Washingtons webb (Ryssland). Före detta specialrapportörer hos FN som är insatta i mänskliga rättigheter har också kommenterat texten (FN).

Detta betyder att Amnesty har skrivit en text som tas på allvar av människor som har inflytande och är insatta i internationella människorättsfrågor. Amnesty International har dock ingen lagstiftande makt, istället jobbar de för att påverka och sätta press på de som har makt. Dock är det många som känner till organisationen och på så sätt har de en makt, eftersom människor lyssnar på dem. Men som sagt, de har ingen lagstiftande makt.

2.1.3 Genre och kod

Amnesty International kallar källtexten för ett ”briefing paper”, vilket är ett slags informationsdokument. Det är alltså inte en rapport i sig, utan en sammanfattning av en rapport. Amnesty International publicerar varje år ett antal så kallade ”briefing papers”. Sammanlagt har Amnesty kommit ut med 26 ”briefing papers” mellan den 1 januari 1980 och den 9 april 2015 (Amnesty5).

Det finns vissa genrespecifika drag i Amnestys ”briefing papers”. Alla 26 har en inledning där ämnet, syftet och bakgrundsfakta presenteras. Sedan följer en fördjupningsdel där Amnesty går igenom en del av ämnet i taget, i källtextens fall handlar det om de olika europeiska länderna som SSCI:s rapport tar upp. I slutet av varje del av fördjupningen lägger Amnesty fram sina krav och de åtgärder de anser behövs. I vissa fall finns detta istället samlat i slutet av dokumentet, under rubriken ”Recommendations”. De senaste sex ”briefing papers” (från 10 augusti 2009 till idag) har även en innehållsförteckning och en framsida i Amnestys gula färg. Alltså är ett ”briefing paper” ett dokument som med tiden utformats till vad det är idag (Amnesty3).

I källtexten tas många olika regeringar och organisationer upp och det leder till att koden blir smal och texten blir komplicerad (Hellspång & Ledin, 1997:54). Detta skapar problem då texten som sagt även är argumenterande. En text med smal kod når inte ut till lika

många läsare som en text med bred kod, men det är svårt att undvika en smal kod om man vill få med all information. Alltså är det inte möjligt för källtextens kod att vara bred, eftersom det är viktigt för Amnesty att få med all information.

2.1.4 Intertextualitet

Källtextens intertextualitet är viktig eftersom hela texten bygger på en rapport som är framtagen av SSCI (US Senate Select Committee on Intelligence), en underrättelsekommitté tillsatt av USA:s senat. Rapporten är 524 sidor lång och har titeln "Study of the Central Intelligence Agency's Detention and Interrogation Program". Rapporten har egentligen funnits sedan den 13 december 2012 men var sekretessbelagd fram till den 3 december 2014 (SSCI). Efter att rapporten släpptes gjorde Amnesty International efterforskningar och gav ut sitt "briefing paper" ungefär en och en halv månad senare. Genom hela texten finns det referenser till SSCI:s rapport, mest genom fotnoter (98 st.) samt sammanfattningar i punktform av vad som står i rapporten. Det är alltså horisontell intertextualitet, eftersom källtexten samspelar med en annan text (Hellspong & Ledin 1997:57). Utan SSCI:s rapport skulle Amnestys text inte varit möjlig att skriva.

Förutom SSCI:s rapport nämns andra rapporter, texter och uttalanden i källtexten. De är också en del av den horisontella intertextualiteten. I dessa exempel nämns en bok (George W. Bushs memoarer), olika PM, en artikel i en konvention, en nyhetsartikel och en rapport, vilket visar att källtexten tar upp många olika slags texter.

- (1) Former US President George W. Bush asserted in his 2010 **memoirs** that he authorized the use of "enhanced interrogation techniques"[...] (KT r. 458)
- (2) [...]the **Office of Legal Counsel memos** concluded that EITs did not violate the US's international legal obligations, namely **Article 16 of the UN Convention Against Torture**. (KT r. 814)
- (3) After the publication of Dana Priest's **article** on 2 November 2005[...] (KT r. 825)
- (4) The **Seimas report** itself concluded that Lithuanian intelligence officials had cooperated with the CIA[...] (KT r. 897)

Texterna vävs in i källtexten genom referat, det vill säga att deras exakta ordval inte förs över till källtexten. Referat finns ofta i brukstexter som är informerande, eftersom det är ett sätt att komprimera vad som skrivits och endast ta med det viktigaste (Hellspong & Ledin 1997:179). Men även om det är ett drag som pekar på en informativ text så leder det också till en argumenterande effekt, på grund av att Amnesty underbygger alla referat med

hänvisningar till deras källor. Att Amnesty underbygger allt de skriver är viktigt för att människor ska ta organisationen och källtexten på allvar och att texten ska kännas trovärdig. Antalet hänvisningar till andra texter visar även att Amnesty gjort omfattande efterforskningar, vilket också stärker trovärdigheten.

2.2 Ideationell struktur

Den ideationella strukturen innebär textens innehåll, alltså vad källtexten faktiskt handlar om (Hellspong & Ledin 1997:115). I detta avsnitt behandlas källtextens tema, proposition och komposition.

2.2.1 Tema

Jag anser att det finns en nyckelmening i texten där temat tas upp genom fokusering (Hellspong & Ledin, 1997:121):

- (5) **This briefing provides** a description of reactions to the SSCI study from a number of current and former officials in select European countries on which Amnesty International has conducted research that has led us to conclude that those countries were deeply involved in the US's post-9/11 counter-terrorism operations, including complicity in CIA secret detention and interrogation that amounted to torture and other ill-treatment. (KT r. 202)

Meningen inleds med att Amnesty berättar för läsaren att texten kommer ge en beskrivning av reaktioner från olika europeiska länder angående SSCI:s rapport. Här använder sig Amnesty av fokusering. Temat lyfts fram i en presenteringskonstruktion (det fetstilade) och görs ännu tydligare genom metatexten, att texten själv kommenterar vad den handlar om (Hellspong & Ledin 1997:121) (Hellspong & Ledin 1997:100). Källtextens makrotema är därför: Olika europeiska länders reaktion på SSCI:s rapport.

För varje del av källtexten är avsnittets rubrik också mikrotemat: Inledning, Polen, Rumänien och Litauen. Här använder sig Amnesty av rubricering för att explicitgöra temat (Hellspong & Ledin 1997:121).

2.2.2. Proposition

Utifrån källtextens titel ("Breaking the Conspiracy of Silence: USA's European 'Partners in Crime' Must Act after Senate's Torture Report") kan makropropositionen sammanfattas som: Europeiska länder som samarbetat med USA måste agera efter publiceringen av SSCI:s rapport. Det är en explicit makroproposition i och med att den rubriceras, och som Hellspong och Ledin skriver så är detta ett bra sätt för författaren att vara säker på att läsaren förstår

budskapet (Hellspong & Ledin, 1997:124). Eftersom detta som sagt är en argumenterande text så är det viktigt att budskapet är tydligt.

När det gäller de olika delarnas makropropositioner används positionering, det vill säga att propositionen placeras på en uttänkt plats i texten (Hellspong & Ledin, 1997:121). I källtexten är den platsen sist i varje avsnitt.

Den första delen avslutas med underrubriken ”1.1 Recommendations” (KT r. 295) där Amnesty tydligt lägger fram vad de anser borde hända. De tar upp vilka europeiska länder det gäller och vad länderna borde göra efter det att rapporten släppts. Därför har den första delen samma makroproposition som hela texten, det vill säga: Europeiska länder som samarbetat med USA måste agera efter publiceringen av SSCI:s rapport.

Den andra delen har som sagt makrotemat ”Polen” och även här finns uppmaningarna och propositionen sist i avsnittet. Propositionen introduceras dock inte med en underrubrik, utan markeras med formuleringen ”In light of the December 2014 SSCI study and public admissions and statements of former Polish officials,[...]” (KT r. 635). Sedan följer själva propositionen som kan sammanfattas med: Polen måste utreda sin roll i CIA:s operationer.

Den tredje delen med makrotemat ”Rumänien” har samma upplägg och avslutas också med makropropositionen. Den markeras ungefär på samma sätt som i förra delen: ”In light of the SSCI study summary[...]” (KT r. 835) och sedan följer en rad krav som kan summeras med: Rumänien måste utreda sin roll i CIA:s operationer.

Den sista delen skiljer sig en aning från de andra. I den tar Amnesty först upp vad som behövs göras (Litauen måste utreda sin roll i CIA:s operationer) och sedan följer en liknande mening som i de förra delarna: “[...]in light of the information included in the SSCI study summary” (KT r. 1048). Effekten blir dock den samma som i de andra delarna, nämligen att propositionen blir tydligare och mer effektfull när den positioneras sist och byggs upp av all information som tas upp i avsnittet. Det är ett effektivt sätt för en argumenterande text att lägga fram sitt budskap.

2.2.3 Komposition

Varje del av texten avslutas likadant, med att Amnesty lägger fram sina krav. Men det finns fler likheter. Jag har valt att se närmare på de tre delarna som tar upp var sitt land.

De tre avsnitten (Polen, Rumänien och Litauen) inleds alla med ett uttalande från en högt uppsatt tjänsteman i landet i fråga. Avsnittet om Polen börjar till exempel med:

- (6) One day after the SSCI summary was released, a press conference featuring former President Aleksander Kwasniewski and former Prime Minister Leszek Miller was convened in Warsaw, Poland. (KT r. 328)

Att varje del börjar med ett uttalande från någon eller några som är insatta i vad som hänt i landet är ett effektivt sätt att genast underbygga sitt påstående. För att ett argument ska ha en effekt på läsaren krävs det att argumentet är trovärdigt (Hellspång & Ledin, 1997:168). Tack vare att det finns källhänvisningar till alla uttalanden blir texten trovärdig.

Sedan följer punktlister med den information i SSCI:s rapport som är relevant för respektive land och de läger som låg i landet.

Sist stiger Amnesty fram i texten och presenterar sina krav. Om deras krav legat före all information hade kraven varit svåra för läsaren att förstå och de hade inte verkat rimliga. Men när Amnesty först lägger fram all information verkar deras krav rimligare och propositionen blir hållbar, den stämmer överens med det läsaren redan vet (Hellspång & Ledin, 1997:168). Texten har således en effektiv komposition för att få fram sitt budskap och få medhåll från läsaren. Och det är det Amnesty vill, att läsaren ska hålla med och stötta dem i deras kamp och inte bara ta till sig informationen och lägga den åt sidan.

2.3 Interpersonell struktur

Den interpersonella strukturen handlar om hur texten talar till läsaren, vilka attityder som uttrycks i texten (Hellspång & Ledin 1997:158). I detta avsnitt behandlas värdeord i texten.

2.3.1. Värdeord

Värdeord används för att påverka läsaren att tycka något speciellt, till exempel att någonting är bra eller dåligt. Man kan dela upp värdeord i plusord och minusord (Hellspång & Ledin 1997:170). Det är tydligt att källtexten innehåller fler minusord än plusord. ”Torture” används exempelvis 24 gånger i texten medan ”justice” bara används 6 gånger. Detta går att koppla till att källtexten är argumenterande. Amnestys syfte är att informera läsaren om CIA:s operationer men samtidigt argumenterar de för att vad CIA gjort är fel. Genom de många minusorden blir deras argument mer kraftfulla. Värdeord kan användas för att skapa en gemenskap med läsaren, då värderingarna som läggs fram i texten är sådana som läsaren håller med om. Om läsaren håller med texten så blir texten också mer trovärdig, vilket som sagt är viktigt i en argumenterande text (Hellspång & Ledin 1997:170).

Plusord är positiva och uttrycker bland annat belåtenhet och samtycke (Hellspong & Ledin 1997:170). Det finns inte så många plusord i källtexten. Många används, som i exemplen nedan (i fetstil), för att beskriva något Amnesty jobbar för och vill ha i framtiden, men som inte är verklighet nu. I båda exemplen efterlyser Amnesty utredningar. I det första exemplet är det för att ställa de som brutit mot internationella lagar om tortyr och påtvingade försvinnanden inför rätta och ge upprättelse till offren, och i det andra är det för att ta reda på vilken roll som regeringar spelat i CIA:s operationer. Båda avslutas med att ta upp upprättelse för offren, vilket är en positiv tanke men än så länge bara hypotetisk.

Minusord är negativa och uttrycker bland annat missbelåtenhet och fördömande (Hellspong & Ledin 1997:170). I exemplen ovan förekommer flertalet minusord (i kursiv), oftast innan plusorden, men till skillnad från plusorden är de inte hypotetiska. Som exempel 1 visar så finns det statliga aktörer som brutit mot internationella lagar, och genom att ange vad de gjort (torturat och kidnappat människor) blir effekten att brotten känns verkligare för läsaren. I exempel 2 påpekar Amnesty hur ingen av länderna gjort en fullständig utredning om deras roll i CIA:s överlämnanden och interneringsprogram, vilket de måste göra för att kunna ställa de ansvariga inför rätta och ge offren upprättelse.

- (7) [...]Amnesty International called again on the Polish government to conduct a timely and effective investigation, ensure that those state actors responsible for *crimes under international law* such as *torture* and *enforced disappearance* are brought to **justice**, and afford victims an effective **remedy**. (KT r. 629)
- (8) For nearly a decade, European states implicated in the US Central Intelligence Agency's (CIA) *rendition* and *secret detention programmes* have equivocated about their roles in these operations, relied on secrecy laws to decline comment, or simply *flatly denied* any involvement in them. Not one has conducted a **genuinely effective**, broad-based investigation into the role their government played in these operations, let alone held state actors fully accountable and provided *victims* with an effective **remedy**. (KT r. 16)

Genom att presentera verkligheten med minusord och vad Amnesty jobbar för med plusord blir Amnestys argument mer kraftfulla, eftersom läsaren delar deras värderingar. Denna taktik återfinns på flera ställen i källtexten och bidrar till att göra texten argumenterande.

Många av källtextens värdeord är substantiv, vilket är ovanligt. När Hellspong och Ledin skriver om värdeord så tar de endast upp adjektiv som exempel (Hellspong & Ledin 1997:170). Värdeord i form av adjektiv används för att påverka hur människor ser på något (Hellspong & Ledin 1997:170). När det i källtexten till exempel står att detaljerna som

beskriver CIA:s operationer var ”often gruesome” (KT r. 60) alltså ofta hemska, är det Amnesty som vill påverka läsaren att se CIA:s operationer som någonting negativt. Om adjektivet saknades skulle läsaren endast bli informerad om att det fanns detaljer, det är adjektivet som skapar den negativa känslan och på så sätt gör påståendet argumenterande.

Värdeorden som är substantiv har en annan funktion, då de inte uttrycker Amnestys värderingar utan är i sig själva negativa. Adjektiv används för att beskriva substantiv, som detaljerna i exemplet ovan, men i detta fall är det substantiven som har en negativ betydelse. Ord som *tortyr*, *misshandel*, *brott mot mänskliga rättigheter* och *interneringsanläggningar* behöver inga adjektiv för att vara negativa. Det finns även många tortyrmeter i källtexten, som i exemplet nedan (fetstil).

- (9) Ramzi bin al-Shibh [...] was rendered to DSB in February 2003 (p. 76) and immediately subjected to [...] EITs, including **sleep deprivation, dietary manipulation, facial holds, attention grasps, abdominal slaps, facial slaps** and **walling**, all of which continued for weeks [...] (KT r. 536)

Substantivens funktion i texten är att informera läsaren om CIA:s handlingar, men även om de framförallt är informerande så är de också argumenterande. Amnestys argument att CIA:s operationer är fel blir mer kraftfulla när många negativa exempel tas upp på en gång genom hopning. Hopning är en retorisk bindning, där saker som hör ihop radas upp efter varandra för att skapa effekt (Hellspång & Ledin 1997:95–96). Så även om ordens primära funktion är att informera och ge en detaljerad bild av vad som skett, så påverkar de även läsaren på ett argumenterande sätt.

2.4 Form

Med textens form menas hur texten ser ut, alltså hur den är uppbyggd (Hellspång & Ledin 1997:65). I detta avsnitt behandlas textens syntax, med fokus på meningarna och deras längd.

2.4.1 Syntax

Meningarna i källtexten är långa. I texten finns det sammanlagt 162 grafiska meningar och genomsnittet, alltså meningar delat med antalet ord (5898 utan rubrikerna), är 36 ord per mening. Den längsta meningen har 90 ord (KT r. 354) och den kortaste har 4 ord (KT r. 936). Det är effektivt att variera meningslängden i en text och det gör att de korta meningarna lyfts fram (Hellspång & Ledin 1997:77). En av de kortaste meningarna är: ”The time for cover-ups and denials is over” (KT r. 193). Meningen är placerad sist i ett stycke där

Amnesty tar upp vikten att SSCI:s rapport och hur länderna som samarbetat med CIA inte kan gömma sig längre. Stycket är tydligt ändå, men genom att avsluta den med en kort mening med ett påstående blir det mer effektivt och argumentet blir tydligt.

En annan anledning till de långa meningarna är att källtexten har en hög informationstäthet med många långa nominalfraser (Hellspång & Ledin 1997:78). Ett exempel på en lång nominalfras är: "[...] **European states implicated in the US Central Intelligence Agency's (CIA) rendition and secret detention programmes** [...]" (KT r. 16). Här är det viktigt att all information finns med så att läsaren förstår precis vilka länder och CIA-operationer Amnesty menar. Än en gång handlar det om trovärdighet, men också om att inte anklaga fel länder eller ge länder chansen att avsäga sig sitt ansvar. Ett annat exempel på när Amnesty använder långa nominalfraser är varje gång en person i en maktposition introduceras, exempelvis Ioan Talpes: "[...] the former head of the Romanian intelligence service (1992-1997) and national security adviser to then President Ion Iliescu from 2000-2004." (KT r. 652). De olika titlarna visar hur inflytelserik en person är på ett bättre sätt än om Amnesty skulle försöka förklara det med egna ord. Än en gång är det väl underbyggda fakta som används för att informera läsaren och skapa trovärdighet.

3. Överväganden inför översättningen

Källtexten översätts för Amnesty Sverige. Uppdragsgivaren gav mig inte några specifika riktlinjer för hur jag skulle översätta termer i texten, utan jag har utgått från parallelltexter på Amnestys svenska webbplats.

Översättningen kommer publiceras på Amnesty Sveriges webbplats där alla med tillgång till dator och internet kan få tillgång till den. Det är dock förmodligen de som redan är intresserade av ämnet som kommer läsa den, då man måste aktivt söka efter texten för att hitta den. Det betyder att många som läser texten troligtvis i alla fall är någorlunda insatta i ämnet. Då källtexten och rapporten den är baserad på har legat ute för allmänheten i några månader redan så är det tveksamt att det som står i källtexten är nytt makthavare och andra i en maktposition, men möjligheten att någon av dem skulle läsa den finns.

Amnestys syfte med texten är att både vara informerande och argumenterande. Därför har jag valt vad Lita Lundquist (2007:37) kallar en funktionell global strategi, vilket innebär att fokus ligger på mottagaren och på att texten ska fungera bra på målspråket. Speciellt syntaxen har jag gjort ändringar i, då vissa meningar i källtexten är väldigt långa. I exemplet nedan har jag valt att dela upp en lång mening i källtexten till två meningar i måltextern.

- (10) For nearly a decade, European states implicated in the US Central Intelligence Agency's (CIA) rendition and secret detention programmes have equivocated about their roles in these operations, relied on secrecy laws to decline comment, or simply flatly denied any involvement in them. (KT r. 16)
- (11) I nästan tio år har europeiska länder med koppling till den amerikanska underrättelsetjänsten CIA (Central Intelligence Agency) varit otydliga om sin roll i CIA:s utlämnande av fångar och hemliga interneringsprogram. De har antingen hänvisat till sekretesslagstiftning för att inte behöva kommentera anklagelserna eller blankt förnekat all inblandning. (KT r. 16)

Jag har även valt att inte översätta vissa fasta fraser ordagrant, då de inte är fasta fraser på målspråket. Istället har jag försökt komma fram till en bra lösning i måltexten som framför samma budskap. I exemplet nedan är det svårt att överföra bilden av ett pussel med många bitar till måltexten, så istället har jag valt att översätta det med vad pusslet egentligen står för, det vill säga verksamheten.

- (12) The SSCI study does provide one piece of **the post-9/11 counter-terrorism puzzle**, but was itself heavily redacted, with the names of individual countries that hosted CIA secret detention sites coded and then blacked out. (KT r. 161)
- (13) SSCI:s rapport är en viktig del av **den verksamhet som förekommit efter den 11 september** men rapporten är kraftigt redigerad. Namnen på de länder som haft CIA:s hemliga interneringsanläggningar på sin mark har först varit kodade och sedan strukits. (KT r. 161)

Det finns även många myndigheter som omtalas i texten. Nästan alla har en svensk motsvarighet, till exempel *The European Court of Human Rights – Europadomstolen*, *US Department of Justice – USA:s justitiedepartement* och *District Court of Szczytno – distriktdomstolen i Szczytno*. Jag valde att översätta alla i enlighet med min globala strategi att mottagaranpassa översättningen.

En myndighet som inte har en svensk motsvarighet är *the National Registry Office for Classified Information (ORNISS)* i Bukarest.

- (14) In December 2011, an Associated Press and German TV report revealed that the CIA detention facility in Romania was called "Bright Light" and was located in a government building housing **the National Registry Office for Classified Information (ORNISS)** in downtown Bucharest. (KT r. 732)

Det viktigaste budskapet att behålla i måltexten är att en av CIA:s interneringsanläggningar faktiskt låg i en myndighetsbyggnad i Bukarest. Att det inte finns någon svensk motsvarighet är problematiskt, och alternativen är då att antingen behålla det engelska namnet eller förklara det på målspråket. Jag valde att använda den övergripande termen "myndighetsbyggnad" och behålla det engelska namnet i en parentes. På så vis finns även "classified information" kvar,

men jag behöver inte hitta på ett eget namn på myndigheten, som redan har ett namn på andra språk. Just att behålla det engelska namnet i en parentes har jag gjort på flera ställen i måltexten, exempelvis för *CIA (Central Intelligence Agency)*.

4. Översättningskommentar

Ett problem vid översättning är att många ord är polysema, det vill säga att ett och samma ord har många betydelser (Ingo 2007: 189). Ett sätt att hantera detta är att utreda ordet och komma fram till vilka denotationer (grundbetydelser) och konnotationer (känslvärden) ordet har och vad som är viktigt att överföra till måltexten så att budskapet blir detsamma. Det kan finnas översättningar som är goda denotationsmotsvarigheter men som antingen inte har samma konnotationer som ordet på källspråket eller som leder till nya konnotationer (Ingo 2007:168-169).

I Amnestys text, där syftet är att påverka läsaren, är det viktigt att läsaren av måltexten känner likadant som läsaren av källtexten samt att den argumenterande funktionen finns kvar. Dock är det också viktigt att måltexten inte blir starkare argumenterande än källtexten, till exempel genom att vissa ord blir mer negativa i måltexten. Att hitta källtextens ton och överföra den till måltexten handlar till stor del om att översätta de värdeord som finns i texten, i form av verb, adjektiv och substantiv. Jag har valt att fokusera på verbet *claim*, adjektiven *effective* och *dubious* samt tortyrmetoderna *walling* och *abdominal slaps*.

4.1 Verb

Verbet *claim* är ett nyckelord i texten eftersom det beskriver för läsaren på vilket sätt någon har sagt något, vilket i sin tur påverkar hur läsaren mottar det som personen sagt.

Användandet av *claim* uttrycker också Amnestys åsikter, då ordet har andra denotationer och konnotationer än exempelvis *say* som är mer neutralt. I en text som både är informerande och argumenterande är det viktigt att finna rätt ton och inte vara för neutral eller för anklagande, vilket är varför det är givande att utreda *claim* för att komma fram till den bästa översättningen.

- (15) ”Shortly after Talpes’ statement, Prime Minister Victor Ponta **claimed** that he had no knowledge of CIA sites in Romania, but pointed to an on-going investigation by the Romanian Prosecutor General of allegations by Abd al-Rahim al-Nashiri that he had been held in secret CIA detention in Romania [...] (KT r. 686)
- (16) After years of denials, Kwasniewski acknowledged that he had in fact cooperated with the CIA and knew that detainees had been held at a secret site on Polish territory, although he **claimed** that he did not know how detainees at the site had been treated. (KT r. 332)

Verbet *claim* härstammar etymologiskt från 1300-talet, från både det engelsk-franska *claimer*, *clamer* och det latinska *clamare* som betyder att skrika. Merriam Webster definierar ordet (Ord1):

transitive verb

1 a: :to ask for especially as a right <*claimed* the inheritance> **b:** :to call for :require <this matter *claims* our attention> **c:** :take <the accident *claimed* her life>

2: :to take as the rightful owner

3 a: :to assert in the face of possible contradiction :maintain <*claimed* that he'd been cheated> **b:** :to claim to have <organization ... which *claims* 11,000 ... members — *Rolling Stone*> **c:** :to assert to be rightfully one's own <*claimed* responsibility for the attack>

För båda exemplen är det alternativ 3a av Merriam Websters definitioner som är relevant. Genom sina uttalanden vill Victor Ponta och Aleksander Kwasniewski att allmänheten ska tro på vad de säger, de vill påverka hur människor ser dem. Men det finns inga bevis som underbygger det de säger, och Amnesty val att fortsätta meningen i exempel 1 med ett ”but” antyder att de inte är övertygade. I exempel 2 berättar Amnesty först att Kwasniewski erkänt att han vetat om CIA:s anläggningar även om han förnekat det i flera år, och sedan att han ”claimed” att han inte visste om hur fångarna på anläggningen behandlades. Även här är känslan att Amnesty inte riktigt tror på honom, då de påpekar att han redan ljugit i flera år angående ämnet. Alltså är alternativ 3a mest passande här, att Ponta och Kwasniewski vill framställa något som sant men att människor kanske kommer sätta sig emot det.

Nästa steg är att se närmare på både *claim* och det synonyma ordet *maintain* som Merriam Webster föreslår. Både *claim* och *maintain* kan på svenska översättas med *hävda*, medan *claim* också översätts med *påstå* och *försäkra*.

Claim: [vilja] göra gällande; hävda, påstå; försäkra (Ord2)

Maintain: hålla på, försvara, hävda <maintain one's rights>; [under]stödja <maintain a cause> (Ord3)

Nationalencyklopedin definierar *hävda*, *påstå* och *försäkra* på följande sätt:

Hävda - bestämt framhålla såsom sant eller lämpligt (NE1)
”åklagaren hävdade att den anklagade ljög”

Försäkra - bestämt gå i god för sanningshalten i visst påstående (NE2)
”han försäkrade på heder och samvete att fisken var nyfångad ”

Påstå - uttala som ett faktum (NE3)
”hon påstod att den var äkta”

Försäkra för tankarna till löften, och det gör även meningen som Nationalencyklopedin använder för att förklara ordet. *Försäkra* föreslår också att någon redan uttryckt tvivel och att Ponta och Kwasniewski försöker att försäkra tvivlarna om vad som är sant. Några sådana tvivlare nämns inte i texten och alltså tillför *försäkra* nya konnotationer till måltexten som inte finns i källtexten. Därför är *försäkra* inte en bra översättning av *claim* i måltexten.

Att *påstå* något är inte lika kraftfullt som att *försäkra* något, eftersom ett påstående inte behöver vara sant. Meningen som Nationalencyklopedin använder till ordet för tankarna till någon som säger något för sin egen vinnings skull och att använda *påstå* i måltexten skulle uttrycka stora tvivel hos Amnesty om vad Ponta och Kwasniewski sagt. Även om källtexten är argumenterande är den också informerande och har som syfte att berätta för läsaren vad som hänt. Genom att uttrycka för mycket tvivel om sanningen i vad Ponta och Kwasniewski sagt, utan att ha bevis för att de ljög, skadas Amnestys och måltextens trovärdighet. Alltså är *påstå* inte en bra översättning av *claim* i måltexten.

I detta fall är *hävda* den bästa översättningen av *claim*. Exempelmeningen som Nationalencyklopedin använder för tankarna till att någon uttrycker något som sant och vill att andra ska hålla med. Att bestämt framhålla något som sant är precis vad Ponta och Kwasniewski gör. Det finns fortfarande en argumenterande ton till ordet, då det fortfarande handlar om att de säger något som de vill att folk ska tro på utan bevis, men *hävda* uttrycker inte lika mycket tvivel hos Amnesty som *påstå* skulle göra.

Ett annat alternativ är att använda ett mer neutralt ord som ”sa” och då förlora konnotationerna i källtexten men inte riskera att omedvetet skapa nya konnotationer i måltexten. Eftersom källtextens ena syfte är att informera så ligger, som Ingo skriver, budskapets utgångspunkt delvis i själva informationen (Ingo 2007:127). Frågan är om det viktiga i meningen ligger i hur Ponta och Kwasniewski sa något eller vad de faktiskt sa. Amnesty använder texten för att få ut sitt budskap och påverka läsarens känslor och i detta

fall är det nödvändigt att få med den underliggande betydelsen att Victor Ponta och Aleksander Kwasniewski vill att alla ska tro på deras uttalanden. Därför är *hävda* en god översättning av *claim* i måltexten.

4.2 Adjektiv

I källtexten finns ett antal adjektiv som Amnesty använder för att skapa en viss känsla i texten och hos läsaren. Dessa adjektiv är både plusord och minusord (Hellspong & Ledin 1997:170). Jag har valt att fokusera på plusordet *effective* och minusordet *dubious*.

4.2.1 *Effective*

(17) Not one has conducted a genuinely **effective**, broad-based investigation into the role their government played in these operations [...] (KT r. 23)

Effective används i källtexten för att beskriva hur en utredning borde genomföras. Amnesty menar att än så länge har inget av de inblandade europeiska länderna gjort en sådan utredning, vilken förutom *effective* också ska vara omfattande ("broad-based"). Att ordet är ett plusord i texten är tydligt eftersom det är någonting som Amnesty vill ska hända, något som de kämpar för. Detta gör det till ett nyckelord, eftersom källtextens ena syfte är att påverka läsaren att hålla med Amnesty och då är det viktigt att Amnestys mål är tydliga.

Amnesty Sverige översätter *effective* med *effektiv* i artiklar som gäller olika utredningar (Amnesty6). Det är dock viktigt att vara uppmärksam på så kallade "falsa vänner" (Ingo 2007:191), där orden ser likadana ut på båda språken men har olika betydelse. Även om *effective* och *effektiv* liknar varandra betyder det inte att de har samma betydelse. Men eftersom Amnesty använder adjektivet *effektiv* på svenska så är ett alternativ att göra som dem. Ett annat alternativ, för att säkerställa att *effektiv* är en bra översättning av *effective*, är att utreda orden. Merriam Webster (Ord4) definierar *effective*:

- 1 a:** :producing a decided, decisive, or desired effect <an *effective* policy>
- b:** :impressive, striking <a gold lamé fabric studded with *effective*...precious stones — Stanley Marcus>
- 2:** :ready for service or action <*effective* manpower>
- 3:** :actual <the need to increase *effective* demand for goods>
- 4:** :being in effect :operative <the tax becomes *effective* next year>
- 5:** *of a rate of interest:* :equal to the rate of simple interest that yields the same amount when the interest is paid once at the end of the interest period as a quoted rate of interest does when calculated at compound interest over the same period

Nationalencyklopedin definierar *effektiv* (NE4):

som snabbt eller ofta når avsett resultat om person, anordning, metod m.m.
som i praktiken utgör resultat av viss verksamhet

En skillnad mellan orden är att det engelska *effective* har fler betydelser än det svenska *effektiv*. Angående översättningen av *effective* är det betydelsen under 1a hos Merriam Webster som är relevant, vilken handlar om att något görs på ett sätt som ger ett ”decided, decisive, or desired” resultat. Anledningen är att även om det är en utredning Amnesty vill ha, så är det egentligen resultatet de bryr sig om och därför är betydelsen som fokuserar på resultatet rätt val i detta fall. Det är dock inte tydligt vilket av de tre adjektiven (*decided*, *decisive*, eller *desired*) som Amnesty menar när de använder *effective*.

Nordstedt översätter *decided*, *decisive*, och *desired*:

Decided - bestämd, avgjord, utpräglad, deciderad, bestämd, resolut (Ord5)

Decisive – avgörande, avgjord, bestämd; beslutsam (Ord6)

Desired - önska [sig], åstunda, åtrå [för *desire*] (Ord7)

Orden ovan visar att vad Amnesty söker är en utredning som är avgörande angående vad som faktiskt hänt och vars resultat är resolut och sanningsenligt. Alltså måste utredningen genomföras på ett sätt som leder till att ett sådant resultat kan uppnås, och det är det genomförandet som den svenska översättningen till *effective* ska uttrycka. Det svenska ordet *effektiv* handlar mer om att få ett snabbt resultat, vilket är en betydelse som *effective* saknar. Genom att använda *effective* i översättningen så tillförs alltså betydelser som inte finns i måltexten. Därför är *effektiv* inte en bra översättning.

Ett ord som Amnesty också använder för att beskriva utredningar är *seriös* (Amnesty7). Nationalencyklopedin definierar *seriös* som något ”som förtjänar att tas på allvar (och respekteras)” (NE5) vilket stämmer överens med att utredningen ska vara ”decided” och ”decisive”, alltså genomförd på ett sådant sätt att resultatet förtjänar att tas på allvar och respekteras. *Svenska Akademiens Ordbok* (SAOB) definierar *seriös* bland annat med:

utförd med l. kännetecknad av noggrannhet o. yrkesskicklighet l. ansvars känsla o. d.

Detta stämmer också överens med betydelsen av *effective*, eftersom för att få ett resultat som går att lita på så krävs noggrannhet och ansvar av utredarna. Alltså är *seriös* en bra översättning på *effective* i måltexten. Det behåller de positiva värderingarna och skapar inga nya konnotationer i måltexten som *effektiv* hade gjort.

4.2.2 *Dubious*

- (18) Europe's assistance in facilitating the human rights violations attendant to the US operations –illegal abduction and transfer, secret detention, enforced disappearance, and torture and other ill-treatment --has long been an "open secret," with various governments seeking to shield themselves from accountability based on unsubstantiated "national security" grounds, the **dubious** invocation of "state secrets," or outright lies. (KT r. 28)

Dubious är ett minusord, och svårigheten med att översätta minusord är att det är svårt att hitta samma ton i måltexten som i källtexten. I detta fall är det Amnesty som skriver om hur olika europeiska regeringar har använt sekretesslagstiftning som ursäkt för att undgå ansvarsutkrävning. Amnesty kallar denna användning för *dubious*.

Merriam Webster definierar *dubious* (Ord8):

- 1:** :giving rise to uncertainty: as
- a:** :of doubtful promise or outcome <a *dubious* plan>
- b:** :questionable or suspect as to true nature or quality <the practice is of *dubious* legality>
- 2:** :unsettled in opinion :doubtful <I was *dubious* about the plan>

I detta fall är det 1 som är relevant, då det handlar om att Amnesty uttrycker tveksamhet och tvivel angående de europeiska regeringarnas rätt till att hänvisa till sekretesslagstiftning.

Nordstedt översätter *dubious* (Ord9):

tvivelaktig; tvetydig, suspekt, dubiös; problematisk; oviss, vag

Det svåra är att hitta rätt ton i måltexten. Att skriva att det de europeiska regeringarna gör är *suspekt* för tankarna till att de är brottslingar. Nationalencyklopedin definierar *suspekt* som att något "inger moraliska betänkligheter el. allmänt obehag" (NE6) och i detta fall är det för negativt. Även om källtexten är argumenterande och Amnesty vill påverka läsaren att tycka det de europeiska regeringarna gör är fel, så kan det skada trovärdigheten om Amnesty är för dramatiska och anklagande. Det är textens informerande funktion, med alla hänvisningar och underbyggda fakta, som gör att texten blir trovärdig. Om Amnesty skulle låta för mycket av deras egna åsikter synas i texten så skulle trovärdigheten försämrans eftersom de inte kan

underbygga åsikter. Det är genom fakta som Amnesty påverkar läsaren, inte genom att uttrycka åsikter. Alltså är det viktigt att de adjektiviska minusorden inte blir för anklagande.

Även *tvivelaktig* definieras av Nationalencyklopedin som något ”som inger (moraliska) betänkligheter”, men även något ”som man knappast kan tro på” (NE7). Det har inte lika negativa konnotationer som *suspekt*, men föreslår fortfarande att de europeiska regeringarna förmodligen gjorde fel när de hänvisade till sekretesslagstiftningar. Att man tvivlar på något betyder dock inte att det behöver vara fel, vilket i detta fall betyder att genom att använda ordet *tvivelaktig* så anklagar Amnesty inte de europeiska regeringarna rakt ut, utan säger att de kanske gjort fel. Alltså är en bra översättning av ”the **dubious** invocation of “state secrets” ”tvivelaktiga hänvisningar till sekretesslagstiftning”.

4.3 Tortyrmetoder

Eftersom källtexten handlar om tortyr så innehåller texten många termer kopplade till tortyrmetoder och annan misshandel. De är nyckelord i texten då de både informerar läsaren om vad som skett på CIA:s anläggningar och påverkar läsaren genom att vara minusord. Vissa termer har svenska motsvarigheter, exempelvis *detention – internering*, *waterboarding – skendränkning* och *mock execution – skenavrättning*. Andra har ingen svensk översättning och då är alternativen att antingen använda det engelska ordet eller göra en omskrivning på målspråket. Eftersom jag har en funktionell global strategi så är målet att inte ha kvar det engelska ordet om det är möjligt, utan att mottagaranpassa termerna så läsare av måltexten förstår vad de innebär. Detta för att informationen ska vara tydlig för läsaren men också för att behålla den argumenterande effekten som finns eftersom de är minusord. Om läsaren inte förstår vad ordet betyder och hur tortyren går till så förlorar ordet sin negativa värdeladdning och läsaren påverkas inte att hålla med Amnesty om att vad CIA gjort är fel. Jag har valt att fokusera på *walling* och *abdominal slaps*.

- (19) Ramzi bin al-Shibh, another “high value detainee” also currently at Guantánamo Bay awaiting capital trial by military commission, was rendered to DSB in February 2003 (p. 76) and immediately subjected to [...] EITs, including sleep deprivation, dietary manipulation, facial holds, attention grasps, **abdominal slaps**, facial slaps and **walling**[...] (KT r. 536)

4.3.1 Walling

Walling innebär att en fånge greppas i kragen och slängs mot en låtsasvägg för att skapa rädsla (Svd.se). Namnet kommer från att just en vägg (*wall*) används, för som Ingo konstaterar kan nästan vilket allmänord som helst bli en term (Ingo 2007:107). Detta är

speciellt vanligt i engelskan, som ofta tar ett ord som redan finns och skapar nya facktermer genom att ge ordet ännu en betydelse (Ingo 2007:189). *Walling* betyder till exempel även att bygga en mur runt något samt ”murverk, murar, väggar” (Ord10). Eftersom det inte finns något svenskt ord för *walling* så valde jag att behålla det engelska ordet och förklara det med ett tillägg i måltexten: ”[...] slängdes mot en låtsasvägg (så kallat ”walling”).” Att behålla *walling* i texten gör att läsaren kan gå vidare och ta reda på mer om metoden och var den använts, vilket är användbart i en informerande text.

4.3.2 *Abdominal slaps*

Abdominal slaps innebär slag mot abdomen, alltså buken (NE8). Med buken menas bukhålan och bäckenhålan (NE9), vilket är den nedre delen av magen där tarmar och (hos kvinnor) livmoder och äggstockar finns. Det är ett känsligt område, så slag mot buken är värre än slag mot många andra kroppsdelar. *Slaps* kan som sagt betyda *slag*, men även *smäll* (Ord11). Amnesty själva använder *slag* när de skriver om tortyr (Amnesty8), men lägger ibland till adjektivet *hårda* innan. Detta kan bero på att *slag* inte låter hemskt nog, då ett slag inte behöver göra speciellt ont. Frasen ”slag mot buken”, utan associationer till tortyr, låter inte så hemskt. Genom att istället skriva ”hårda slag mot buken” får man med konnotationerna att detta är något som gör mycket ont. Och eftersom det är svårt att förklara för läsaren att det handlar om slag mot ett väldigt känsligt område på kroppen så kan man istället tydliggöra att slaget är hårt. Informationen blir tydligare och argumentet att *abdominal slaps* är fel blir mer kraftfullt.

Referenser

Primärkällor

Amnesty International. 2015. "Europe: Breaking the conspiracy of silence: USA's European 'partners in crime' must act after Senate torture report". *Amnesty.org*.
<https://www.amnesty.org/en/documents/EUR01/002/2015/en/> (Hämtad 21 mars 2015)

Sekundärkällor

Hellspång, Lennart & Ledin, Per. 1997. *Vägar genom texten*. Handbok i brukstextanalys.
Lund: Studentlitteratur.

Ingo, Rune. 2007. *Konsten att översätta*. Lund: Studentlitteratur.

Lundquist, Lita. 2007. *Oversättning*. Fredriksberg: Samfundslitteratur.

Elektroniska källor

Amnesty1 = *Amnesty.se*. "Vad är Amnesty". Tillgänglig:

<http://www.amnesty.se/om-amnesty/vad-ar-amnesty/> (Hämtad 2 maj 2015)

Amnesty2 = *Amnesty.se*. "Frågor och svar". Tillgänglig:

<http://www.amnesty.se/om-amnesty/fragor-och-svar/> (Hämtad 2 maj 2015)

Amnesty3 = *Amnesty.org*. "What we do". Tillgänglig:

<https://www.amnesty.org/en/what-we-do/> (Hämtad 2 maj 2015)

Amnesty4 = *Amnesty.se*. "Vision och åtagande". Tillgänglig:

<https://www.amnesty.se/om-amnesty/vad-ar-amnesty/vision-och-atagande/> (Hämtad 2 maj 2015)

Amnesty5 = *Amnesty.org*. "Results for 'briefing paper'". Tillgänglig:

<https://www.amnesty.org/en/search/?q=%22briefing+paper%22&resourceType=document&sort=date> (Hämtad 2 maj 2015)

Amnesty6 = *Amnesty.se*. "Rumänien – sanningen måste fram". Tillgänglig:

<http://www.amnesty.se/nyheter/nyheter/rumanien-sanningen-maste-fram-2247/>
(Hämtad 6 maj 2015)

Amnesty7 = *Amnestypress.se*. "Sri Lanka vill förhålla utredning om krigsförbrytelser".

Tillgänglig: <http://www.amnestypress.se/notiser/15018/sri-lanka-vill-forhalla-utredning-om-krigsforbrytel> (Hämtad 6 maj 2015)

Amnesty8 = *Amnestypress.se*. "Konventionen mot tortyr fyller 30 år".

Tillgänglig: <http://www.amnestypress.se/fran-tidningsarkivet/reportage/25726/konventionen-mot-tortyr-fyller-30-ar/> (Hämtad 6 maj 2015)

FN = *Deutsche Welle*. "Europeans should come clean on CIA torture".

Tillgänglig: <http://www.dw.de/europeans-should-come-clean-on-cia-torture/a-18203071> (Hämtad 2 maj 2015)

NE1 = *Nationalencyklopedin*. "hävda". Tillgänglig:

www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/hävda (Hämtad 13 maj 2015)

NE2 = *Nationalencyklopedin*. "försäkra". Tillgänglig:

www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/försäkra (Hämtad 13 maj 2015)

NE3 = *Nationalencyklopedin*. "påstå". Tillgänglig:

www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/påstå (Hämtad 13 maj 2015)

NE4 = *Nationalencyklopedin*. "effektiv". Tillgänglig:

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/effektiv> (Hämtad 13 maj 2015)

NE5 = *Nationalencyklopedin*. "seriös". Tillgänglig:

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/seri%C3%B6s> (Hämtad 13 maj 2015)

NE6 = *Nationalencyklopedin*. "suspekt". Tillgänglig:

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/suspekt> (Hämtad 20 maj 2015)

NE7 = *Nationalencyklopedin*. "tvivelaktig". Tillgänglig:

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/tvivelaktig> (Hämtad 13 maj 2015)

NE8 = *Nationalencyklopedin*. "abdomen". Tillgänglig:

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/abdomen> (Hämtad 15 maj 2015)

NE9 = *Nationalencyklopedin*. "buk". Tillgänglig:

<http://www.ne.se.ludwig.lub.lu.se/uppslagsverk/encyklopedi/1%C3%A5ng/buk> (Hämtad 15 maj 2015)

Ord1 = *Merriam Webster Online*. "Claim". Tillgänglig:

<http://academic.eb.com.ludwig.lub.lu.se/bps/dictionary?query=claim> (Hämtad 5 maj 2015)

Ord2 = *Nordstedt Ordbok på nätet*. "Claim". Tillgänglig:

<http://www.ord.se/oversattning/engelska/?s=claim&l=ENGSVE> (Hämtad 5 maj 2015)

Ord3= *Nordstedt Ordbok på nätet*. ”Maintain”. Tillgänglig:

<http://www.ord.se/oversattning/engelska/?s=maintain&l=ENGSVE> (Hämtad 5 maj 2015)

Ord4= *Merriam Webster Online*. ”Effective”. Tillgänglig:

<http://academic.eb.com.ludwig.lub.lu.se/bps/dictionary?query=effective> (Hämtad 13 maj 2015)

Ord5= *Nordstedt Ordbok på nätet*. ”Decided”. Tillgänglig:

<http://www.ord.se/oversattning/engelska/?s=decided&l=SVEENG> (Hämtad 13 maj 2015)

Ord6= *Nordstedt Ordbok på nätet*. ”Decisive”. Tillgänglig:

<http://www.ord.se/oversattning/engelska/?s=decisive&l=SVEENG> (Hämtad 13 maj 2015)

Ord7= *Nordstedt Ordbok på nätet*. ”Desired”. Tillgänglig:

<http://www.ord.se/oversattning/engelska/?s=desired&l=SVEENG> (Hämtad 13 maj 2015)

Ord8= *Merriam Webster Online*. ”Dubious”. Tillgänglig:

<http://academic.eb.com.ludwig.lub.lu.se/bps/dictionary?query=dubious> (Hämtad 13 maj 2015)

Ord9= *Nordstedt Ordbok på nätet*. ”Dubious”. Tillgänglig:

<http://www.ord.se/oversattning/engelska/?s=dubious&l=SVEENG> (Hämtad 13 maj 2015)

Ord10= *Nordstedt Ordbok på nätet*. ”Walling”. Tillgänglig:

<http://www.ord.se/oversattning/engelska/?s=walling&l=ENGSVE> (Hämtad 7 maj 2015)

Ord11= *Nordstedt Ordbok på nätet*. ”Slap”. Tillgänglig:

<http://www.ord.se/oversattning/engelska/?s=slap&l=ENGSVE> (Hämtad 13 maj 2015)

Regeringen= *Regeringskansliet*. ”Europadomstolen”. Tillgänglig:

<http://www.regeringen.se/sb/d/1490/a/91538> (Hämtad 5 maj 2015)

Ryssland= *Russian Embassy*. ”Comment by Foreign Ministry Commissioner for Issues on Human Rights, Democracy and the Rule of Law Konstantin Dolgov on Amnesty International report regarding CIA foreign torture programmes”. Tillgänglig:

<http://www.russianembassy.org/article/comment-by-foreign-ministry-commissioner-for-issues-on-human-rights-democracy-and-the-rule-o> (Hämtad 5 maj 2015)

SAOB= *Svenska Akademiens Ordbok på nätet*. ”Seriös”. Tillgänglig:

<http://g3.spraakdata.gu.se/saob/> (Hämtad 13 maj 2015)

SSCI= Senate Select Committee on Intelligence. 2014. “Committee Study of the Central Intelligence Agency's Detention and Interrogation Program”. *Intelligence.senate.gov*.

Tillgänglig: <http://www.intelligence.senate.gov/study2014/foreword.pdf> (Hämtad 5 maj 2015)

Svd.se= Forsberg, Håkan. 17.04.2009. ”Hårda CIA-förhör blottas i dokument”. *Svd.se*

Tillgänglig: http://www.svd.se/nyheter/utrikes/harda-cia-forhor-blottas-i-dokument_2754397.svd (Hämtad 5 maj 2015)